

Narsaq (Sletten) oplever en befolkningstilbagegang fra 1.742 indbyggere i 1992 til omkring 1.300 i dag. Det skyldes blandt andet, at der er flere ældre, og at det er svært at få arbejde i byen.

Høj sol, isblomster, flåede sæler og nordlys i det sydlige Grønland

Narsaq i Sydgrønland er en populær turistdestination om sommeren, men vintermånederne byder på mindst lige så spektakulære oplevelser.

Helle-Karin Helstrand (tekst og foto) Carsten Lorenzen (foto), Narsaq

Sneen knirker under vores støvler. Ikke den slags knirken, der i Danmark betyder vejr til at bygge en snemand. Nej, termometret viser minus 14 grader, og selv om det er stort set vindstille, er huen trukket godt ned om ørerne. Vi har pigge under støvlerne, for den snedækkede grusvej kan være glat.

Solen skinner fra en turkisblå himmel og får de mange små bladlignende formationer, som frosten har skabt i sneen, til at glimte som diamanter.

Det er december i Narsaq i Sydgrønland. Grønlands 9.-største by med omkring 1.300 indbyggere.

Vi passerer heliporten, hvor helikoptere lander og letter flere gange om dagen – når altså vejrguderne vil det. De flyver enten til Narsarsuaq og den internationale lufthavn eller til Qaqortoq, der er Sydgrønlands største by med 3.000 indbyggere.

Helikopteren er en af to muligheder for at komme til og fra Narsaq. Den anden er båden. Lige nu er der dog så meget is på fjorden ved Narsarsuaq, at kun helikopteren dur.

Kort efter heliporten deler vejen sig. Den ene vej går forbi *dumpen*, den lokale losseplads, og videre ud mod pynten, der byder på den smukkeste udsigt over fjorden og de snedækkede fjelde på den anden side. Nogle gange er det også muligt at få et glimt af Indlandsisen, der ifølge de lokale svinder år for år. Efter sigende er Narsaq faktisk den eneste by i Grønland, hvorfra man kan se Indlandsisen.

Vi vælger dog den anden vej, der fører mod Dyrnæs og fjeldplateauet Kvanefjeld (Kuannersuit).

Kvæg og havørne

Om sommeren er det muligt at nå toppen af Kvanefjeld, der er næsten 700 meter højt. Her kan de heldige – og indviede – finde de sjældne lyserøde halvædelsten tugtupit, der kan kendes på, at de bliver selvlysende, når de kommer under uv-lys.

På en vinterdag kan man dog på grund af sneen kun nå ud til gården, hvor Grønlands største kvægavler har sine flere hundrede køer af racen dexter og et par islandske heste. Dyrene holder sig lige nu tæt på gården, hvor der er mad og varme. Om sommeren græsser de fordelt over et stort område.

Turen går langs Dyrnæs-bugten, hvor vi i foråret var heldige at se en pukkelhval helt tæt på. Nu er der is på vandet, og hvalerne holder sig længere ude i de isfrie områder.

Over os afbryder kulsorte ravne stilheden med deres særprægede kliklyde, som jeg kun har hørt dem komme med i Grønland. På en isskosse ude i bugten sidder to havørne. Pludselig letter den ene.

Formentlig jaget på flugt af ravnene, der ønsker dem langt væk. Havørnen sætter kurs mod land, og snart ser vi dens firkantede silhuet højt over os. De majestætiske fugle er ikke ualmindelige i luften over byen om vinteren, mens de om sommeren trækker ud i fjeldene, hvor de yngler.

Da vi igen retter blikket mod bugten, opdager vi nogle kulørte pletter langt ude på isen. Det er nogle lokale, der pilker. Vi bliver hurtigt enige om at lægge kursen om for forsigtigt at bevæge os ud på isen. Det er afgørende at følge de lokales fodspor, for selv om isen er tyk, kan den nogle steder være usikker på grund af tidevand og strøm.

Torsk og isblomster

På isen åbner sig et eventyrland af isblomster i forskellig størrelse. De spejler sig ligesom de mange små mønstrede isskoser i den blanke is. Vi går langsomt med små skridt. Ikke kun på grund af det smukke syn, men også fordi isen er glat og så hård, at end ikke vores pigge hjælper os. De kan nemlig ikke børe sig ned i den.

Vi når helskindet hen til den ene af fiskerne, der sidder på en trækælk i sin blå og røde flyverdragt. Han har blikket rettet mod et sted ude i horisonten. I hånden har han en fiskesnøre, som han langsomt bevæger op og ned gennem et lille hul, han har hakket i isen. Han hilser venligt på os uden at stoppe sin bevægelse med snøren.

Lidt længere ude rejser en anden fisker sig op. Hans fangst ligger i en flamingokasse, som han har surret fast på sin kælk. Den er hjemmelavet af brædderne fra en palle. Fiskeren kommer hen mod os og lader os beundre fangsten, der består af torsk. Hvis han selv og familien ikke kan sætte dem alle til livs, kan vi være heldige at få nogle af dem billigt i 'Brættet' senere på dagen. Brættet er den lokale fiskebutik, hvor fiskere og fangere sælger deres fangst, og det til en helt anden pris, end vi kender i Danmark.

Solen er på årets korteste dag fremme i 5 timer og 40 minutter. På sin vej ned maler den de få skyer, der er kommet på himlen, røde. Vi beslutter os for at vende om og på tilbagevejen gå forbi fangerhavnen, der ligger ud til isfrit vand.

Sæler og en død isbjørn

Den lille fangerhavn er beskyttet mod bølger og is af en mole af store sten, men den har ikke forhindret alle isskoser i at komme ind. Ved en træmole ligger fire-fem både, der øjensynligt ikke har været ude i dag.

Et par fangere holder øje med nogle både, der er på vej ind med dagens fangst. De ældste taler dansk, og det er ikke svært at få en snak med dem om vejr og vind. De er nok klar over, hvordan vejret bliver i morgen, selv om det er sket, at en fanger er blevet overrasket af tåge eller vind under en tur på fjorden.

Bådene er åbne og kun 5-6 meter lange, men motorerne er stærke og har helt op til 300 hestekræfter. Fangerne navigerer dem dygtigt ind og ud mellem isskoserne på fjorden. Nogle gange må de sejle en lille omvej for at komme uden om større isflager.

For et år siden var jeg heldig at se en fanger komme ind i fangerhavnen med en isbjørn. Det sker yderst sjældent, for der er strenge regler for, hvornår de store dyr må skydes. Denne unge hanisbjørn havde dog kastet sig over fårene på et fåreholdersted og var ikke til at skræmme væk. Det kostede den livet. Til gengæld var det en stor dag for fangeren, der skød sin første isbjørn, og byens borgere strømmede til. Fangeren havde trukket isbjørnen i et reb efter båden, og der skulle en bil til at trække den op af vandet.

I dag består fangsten kun af sæler, og mens solen forsvinder bag fjeldet, hjælper de ventende fangere med at trække de grå kroppe op på land, en efter en. Det er som regel ringsæler, harpesæler og en sjælden gang en klapmyds, der landes i Sydgrønland.

En fanger tager fat i den første døde sæls ene luffe, vender den om på ryggen. Med rutinerede bevægelser snitter han bugen op i hele sælens længde. Han skærer hurtigt pelsen fri af det tykke fedtlag og når ud til lufferne, som han løsner med et cirkulært snit.

Kødet tages enten med hjem til fangerens egne kødgryder eller sælges i Brættet. Mens fangerne er i gang med at pelse og partere de resterende sæler, kommer en ældre kvinde hen med en tom plastikpose. Hun får et stykke af de mørkerøde kød med hjem. Sælkød er stadig almindeligt i de grønlandske køkkener, men fastfood fylder mere og mere på menuen, fortæller en af de lokale.

Skindene renses for de sidste spækrester med en maskine, der mest af alt ligner en gammel tøjrulle. Maskinen står i et af flere små skure i fangerhavnen. Det er også i et af de skure, fangerne plukkede alkene, da de i november var fangstmålet.

Sælskindene sælges til Grønlands store producent af skind og skindprodukter, Great Greenland, der ligger i Qaqortoq.

Flere både er kommet ind og lægger sig ved siden af den første. Når sælerne er pelset, sejler fangeren båden ind på plads ved molen. Dagens arbejde er ved at være slut.

Det samme er vores tur, og vi bevæger os det sidste stykke hjem i varmen. Men da nordlys-appen viser stor sandsynlighed for nordlys, er det måske ikke dagens sidste tur udendørs.

Nordlyset er dog så uforudsigeligt, at appens løfter aldrig er sikre. Det har vi måttet sande mere end én gang. Enten fordi skyer er trukket ind over området, eller bare fordi naturen (heldigvis) er sin egen.

De ældre grønlænderne fortæller, at de som børn blev advaret mod at fløjte, når det grønne nordlys fyldte himlen. Så ville det nemlig komme og tage deres hoveder og spille fodbold med dem.

Stjernes kud og nordlys

Da klokken har passeret 21, sker det. Den første stribe grønt lys ses oppe mellem det 685 meter høje fjeld Qaqqarsuaq, der betyder 'det høje fjeld', og fjeldets noget mindre nabo Tasiigaaq, der begge rejser sig lige bag de farverige huse i Narsaq.

Så er det med at komme i overtøjet og ud. Nogle gange kan nordlyset oplyse himlen det meste af natten, andre gange er det hurtigt væk igen. Det bedste udsyn til den spektakulære gave fra solen og solstormene har vi fra en lille høj, tæt på hvor vi bor. Herfra kan vi se, at nordlyset i dag ikke alene kommer op bag fjeldene, men også bølgler over fjorden, hvor det spejler sig i det blanke vand. Indimellem får vi et glimt af noget rødt i det grønne – ikke mindst over hovedet på os, hvor nordlyset i nat bølgler i både rødt, grønt og hvidt.

Månen er knap halv og kan i nat ikke tage magten fra nordlyset. Det kan stjernerne heller ikke, selv om der er mange af dem, og der indimellem også ses et stjernes kud.

Det grønne lys bliver svagere, men da vi overvejer at trække ind i varmen igen, begynder det forfra. Det bliver en af de nætter, hvor nordlyset maler himlen grøn, til solopgangen gør den lyserød.

FAKTA

Rejsen til Narsaq

Klimaaftryk tur-retur: Fly: 844 kg CO₂ per person (det svarer til at kunne køre ca. 6.634 km i benzinbil). **Privatforbrug:** En dansker udleder i snit 13.000 kg CO₂ per år.

Hvis den globale temperaturstigning skal holdes under 1,5 grader, skal hver verdensborgers CO₂-udledning årligt være under 3.000 kg i 2030 og 1.000 kg i 2050. **Læs om udregningerne** bag tallene på www.politiken.dk/klimaudregning.

Transport: Air Greenland flyver fra København til Narsarsuaq, hvorfra man sejler eller flyver med helikopter til Narsaq. I efteråret 2025 skal en ny international lufthavn åbne ved Qaqortoq, hvorefter Narsarsuaq lukkes som internationale lufthavn. Til den tid skal man så sejle eller flyve med helikopter fra Qaqortoq til Narsaq.

Om Narsaq: Nordboerne kom som de første mennesker til Sydgrønland omkring år 900, da Erik den Røde gik i land ved Narsaq. De levede af landbrug, og der er fundet spor efter flere gårde.

Narsaq som handelsstation blev anlagt i 1830 under navnet Nordprøven. I dag bor der omkring 1.300 mennesker i Narsaq. De lever af fiskeri, fåreavl og turisme eller arbejder på Grønlands eneste slagteri, Neqj, hvor de slagter får og kvæg.

Overnatning: Private udlejere, Hotel Narsaq, Cafe Kuukasik, Sleep in Narsaq.

Oplevelser: Narsaq er et godt udgangspunkt for både vandreture og sejlture til Indlandsisen, på fisketur eller bare ud mellem isskasser til ubeboede øer. Blue Ice Explorer tilbyder om sommeren ture i hele Sydgrønland, mens SG Tours tilbyder guidede ture hele året, hvis der er efterspørgsel. www.blueiceexplorer.gl